To 1.10.2026 Carelia-sali

ROMANTIIKKAA JA RÄISKETTÄ

Janne Mertanen,
piano

Jukka Untamala,
kapellimestari

JOENSUUN KAUPUNGINORKESTERI

www.joensuunkaupunginorkesteri.fi

Ohjelma

Helvi Leiviskä: Intermezzo op.16/1, 5'

Frédéric Chopin: Pianokonsertto nro 2 f-molli op. 21, 35'
Maestoso
Larghetto
Allegro vivace

Igor Stravinsky: Pulcinella-sarja, 24'
Sinfonia (Ouverture): Allegro moderato
Serenata: Larghetto
Scherzino - Allegro - Andantino
Tarantella
Toccata: Allegro
Gavotta: Allegro moderato - Variazione I: Allegretto - Variazione II: Allegro più tosto moderato
Vivo
Minuetto: Molto moderato - Finale: Allergo assai

Anna Clyne: PIVOT, 6'

Esiintyjät

Jukka Untamala, kapellimestari

Jukka Untamala kuuluu musiikkielämämme mielenkiintoisten moniottelijoiden joukkoon ja on tunnettu kapellimestarina, kamarimuusikkona, viulistina, sekä konserttisarjojen ja festivaalien innovatiivisena suunnittelijana. Hän on toiminut Joensuun kaupunginorkesterin taiteellisena johtajana vuoden 2025 alusta lähtien, jonka lisäksi hän toimii Lohjan kaupunginorkesterin taiteellisena johtajana. Hän on myös Kamus-kvartetin alkuperäisjäsen ja yhdessä kvartetin jäsenten kanssa merkittävän kamaritaidefestivaalin, Meidän Festivaalin taiteellinen johtaja. Hän toimii myös yhtenä taiteellisista johtajista uudessa, vuonna 2022 aloittaneessa kansainvälisessä kamarimusiikkisarja Helsinki Seriösissä.

Kapellimestarina hän on vuoden 2016 debyyttinsä jälkeen johtanut kiitettyjä konsertteja ja suurproduktioita useiden Suomen kaupunginorkesterien, kuten mm. Turun, Jyväskylän, Vaasan ja Joensuun kaupunginorkestereiden, sekä Keski-Pohjanmaan kamariorkesterin vierailijana. Solistina hän on toiminut viimeksi mainitun lisäksi mm. Lappeenrannan ja Joensuun kaupunginorkestereiden kanssa ja ehtinyt toimia konserttimestarina ja äänenjohtajana useissa maamme huippuorkestereista.

Untamala tunnetaan myös aktiivisena kamarimuusikkona ja hän onkin vieraillut lähes kaikilla Suomen suurimmista festivaaleista ja esiintyy säännöllisesti eri puolilla Eurooppaa. Kamus-kvartetin kanssa hän on voittanut useita kilpailupalkintoja, mm. Kuhmon kansainvälisissä kamarimusiikkikilpailuissa, sekä tunnustuksia, kuten vuoden 2018 parhaan levyn EMMA-palkinnon ja YLE:n vuoden levy -palkinnon vuonna 2016. Laajat opintonsa hän on käynyt viulistina Sibelius-Akatemiassa, kamarimuusikkona Euroopan Kamarimusiikki-akatemiassa, sekä kapellimestarina Jorma Panulan johdolla.

Janne Mertanen, piano

Janne Mertanen aloitti pianonsoiton opinnot 12-vuotiaana opettajanaan Sakari Vilpponen. Hän jatkoi opintojaan Joensuun konservatoriossa Matti Haapasalon johdolla, sekä mestarikursseilla mm. Verena Pfenningerin ja Bruno Rigutton johdolla. Mertanen opiskeli Sibelius-Akatemiassa vuodesta 1986 Erik. T. Tawaststjernan, sekä myös Dmitri Bashkirovin oppilaana. Lazar Bermanin johdolla Mertanen viimeisteli opintonsa 1993-95 Accademia Pianisticassa, Imolassa Italiassa.

Yleiseen tietoisuuteen Mertanen ponnahti voittamalla kansainvälisen Chopin -kilpailun Darmstadtissa 1992. Samana vuonna tuli voitto myös Nyborgin pohjoismaisessa kilpailussa Tanskassa. Mertanen on konsertoinut on eri puolilla Eurooppaa , Etelä-Amerikassa, Aasiassa, Pohjois-Amerikassa, Australiassa.

Lontoossa hän debytoi Chopin-ohjelmalla Wigmore Hall'issa 1994. V. 2010 hän debytoi Etelä-Amerikassa esiintyen mm. Ira Levinin johtaman Orchestra of the National Theater of Brazil´in Schumannin pianokonserton solistina. Solistidebyytti Japanissa oli v. 2014 Tokio New City Orchestran kanssa Griegin konserton solistina.

Janne Mertanen oli Espoon ensimmäisen Kansainvälisen Pianoviikon nuori taiteilija v. 1991. Mertasen ensilevy Chopin Recital ilmestyi 1994. Vuodesta 1998 Mertanen on levyttänyt yksitoista levyä Alba yhtiölle, mm. Chopinin, Satien, Rotan, Griegin, Schumannin, Kokkosen, Palmgrenin ja Kasken musiikkia. Levytys Chopin Nocturnes vol 1-2, palkittiin "Grand Prix du Disque Frédéric Chopin 2005"-levykilpailussa Varsovassa. Sibeliuksen opusnumeroitujen, alkuperäisten pianoteosten kokonaislevytys ilmestyi vuonna 2015 Sony Classical levymerkillä.

Hämeenlinnan Sibelius-seura myönsi Mertaselle säveltäjän syntymäkotimitalin vuonna 2017 ja toistamiseen v.2022. KKES:n Karjala-kulttuuripalkinto 2020. Janne Mertanen on Joensuun Musiikkijuhlien perustaja ja taiteellinen johtaja

Teosesittelyt

Helvi Leiviskä: Intermezzo op. 16/1

Helvi Leiviskä (1902-1982) on suomalaisten säveltäjänaisten pioneerihahmo, jonka musiikki torjui yksinkantaan sille tarjotut sukupuolistereotypiat. Pappisperheen tytär suoritti sävellysdiplomin vuonna 1927 Erkki Melartinille, joka vaikutti musiikin ohella Leiviskän teosofiseen maailmankatsomukseen. Opinnot jatkuivat Wienissä kontrapunktia korostaneen Arthur Willnerin johdolla ja kotimaassa yksityisesti Leevi Madetojalla, jonka tyyliin Leiviskän myöhäisromanttinen varhaistuotanto vertautui.

Päätyökseen Leiviskä toimi vuosina 1933-68 Sibelius-Akatemian kirjaston- ja nuotistonhoitajana. Lisäksi hän opetti pianonsoittoa yksityisesti ja Helsingin konservatoriossa. 1950-60 lukujen vaihteessa hän työskenteli myös Ilta-Sanomien musiikkiarvostelijana.

Leiviskän taiteen vakava luonne kuuluu kahdessa vuonna 1945 valmistuneessa Intermezzossa op. 16 pienelle orkesterille. Niistä ensimmäinen (Andantino quasi allegretto) alkaa ja päättyy hiljaisuudessa. Jousitremoloiden ja haikeiden puhaltimien säestämä viulusoolo vetäytyy välillä sivuun, mutta lipuu uudelleen teoksen sielukkaaksi keskipisteeksi. Musiikkiin sekoittuu myös valoisampia aiheita, jotka eivät kuitenkaan sekoita melankolista perusvirettä. Siinä kenties kuvastuu muisto jatkosodan loppuvaiheessa kaatuneesta veljestä, säveltäjä Aulis Leiviskästä.

Frédéric Chopin: Pianokonsertto nro 2 f-molli op. 21

Frédéric Chopinin (1810-1849) kaksi pianokonserttoa edustavat 1800-luvun alkupuoliskolla kehittynyttä uudenlaista virtuoosikonserttoa. 20-vuotiaalle Chopinille omat pianokonsertot olivat tarpeen soolouran ponnahduslaudaksi, mutta samalla hän halusi tuoda esiin yksilöllisen säveltäjälaatunsa, romanttisen runollisuuden, jonka kaunopuheisin puolestapuhuja hänestä tuli musiikin historiaan. Konsertot toimivat hänen pääsylippunaan suureen maailmaan ja sinne päästyään hän ei enää palannut teoslajiin.

Chopin sävelsi molemmat konserttonsa vuosina 1829-30 ja matkusti sen jälkeen Venäjän vallan alla kapinoivasta Puolasta palaamatta takaisin kotimaahansa. Pariisissa konserttojen materiaali julkaistiin väärässä järjestyksessä ja ensimmäinen pianokonsertto on todellisuudessa toinen. Sekaannus osoittaa myös, ettei Chopin julkaisuvaiheessa pannut teoksille suurta painoa. Ne olivat tehneet tehtävänsä ja avanneet portit kuuluisuuteen.

F-molli-konsertto yhtä monumentaalinen kuin edeltävä e-molli-konsertto, mutta intiimissä paljastavuudessaan ja haavoittuvassa runollisuudessaan sitä voi pitää seuraajaansa syvällisempänä.

Chopin kuvaili eräässä kirjeessään f-molli-konserton kantaesitystä Varsovassa: “Ensimmäistä osaa, Allegroa – jota kaikki eivät suinkaan tajunneet – tervehdittiin bravo-huudoin. Luulen, että tämä tapahtui sen vuoksi, että yleisö halusi osoittaa ymmärtävä-

vänsä ja kunnioittavansa vakavaa musiikkia. Kaikkialta maailmasta löytyy ihmisiä, jotka teeskentelevät halukkaasti asiantuntijaa! Adagio ja Rondo tekivät suuren vaikutuksen. Näiden jälkeen aplodit ja kannustushuudot tulivat selvästi suoraan sydämestä."

F-molli-konserton ensimmäisestä osasta (Maestoso) välittyy nuorekas impulsiivisuus ja draama, vaikka orkesterin ja pianistin esittely tapahtuvatkin varovaisen surumielisesti. Kuohuva kromatiikka ja temperamenttiset orkesteripurkaukset sekä kuriton polveilu sävellajista toiseen pitävät tunteet liikekannalla.

Ei ehkä ole yllätys, että unelmoivan hitaan osan (Larghetto) taustalla on rakkaustarina, Chopinin suhde puolalaiseen laulajattareen Konstantina Gladkowskaan: "Olen jo kuuden kuukauden ajan nähnyt hänestä unta joka yö, mutta en ole vielä kertaakaan puhutellut häntä. Olen kirjoittanut hänelle konserttoni Adagion." Musiikin täyttää kaihomielinen huokailu, jota ei kannata kääntää sanoiksi. Eikä taida haitata sekään, että Chopin omisti konserton seuraavalle ihastukselleen Delfina Potockalle.

Larghettossa ollaan romantiikan ytimessä, aistillisen ja runollisen leikkauspisteessä. Eroottinen jännite on ilmeinen Chopinin tunnelmoidessa taidokkaasti hämärän eri sävyillä ja kuiskausten eri asteilla. Kaikki tiivistyy mystiseen intermezzoon, jossa pianon yksinäinen resitatiivi polveilee jousiston värisevän tremolon yllä.

Finaalissa (Allegro vivace) ei enää olla kahden kesken ja ilmapiiri on elegantti ja mannermainen. Aristokraattista vaikutelmaa vahvistavat vaskifanfaarit ja pianon helminauhoina hohtavat juoksutukset. Runoilija on esittäytynyt, mutta teoksen päättää maailmanmies.

Igor Stravinsky: Pulcinella-sarja

Kevätuhrin skandaalimenestyksen jälkeen balettimoguli Sergei Djagilev pyydysti Igor Stravinskyn (1882-1971) uudelleen vieheenään nippu Napolin konservatorion kirjastosta "löytyneitä" käsikirjoituksia 1700-luvun alusta. Djagilev kaavaili mielessään historiallisia päiväunia balettiesitykseksi tyyliteltynä, mutta Stravinsky päätti etsiä historiasta omia sormenjälkiään. Häntä ei haitannut, että jälkeen päin selvisi, ettei suuri osa käytetyistä teemoista ollutkaan Giovanni Battista Pergolesin käsialaa.

"Pulcinellassa löysin menneisyyden, se oli ilmestys, joka teki mahdolliseksi koko myöhemmän tuotantoni. Se oli tietysti katse taaksepäin – ensimmäinen monista rakkaussuhteistani siihen suuntaan – mutta se oli myös katse peiliin", Stravinsky kertoi. Stravinsky ilmoitti Pulcinellassa keksineensä uuden tavan käsitellä soittimia, tai oikeastaan hän muutti musiikin kokonaan soittimien väliseksi peliksi. Pulcinella on yhtä paljon soitinten kuin tanssijoiden balettia. Pääosassa on vuorovaikutus, jossa saundit ja eleet elollistuvat kisaaviksi commedia dell' arten tyypeiksi .

Säveltäjä sommitteli teoksesta vuonna 1922 konserttisarjan ilman laulajia, jonka hän uudisti vuonna 1947. Pontevassa alkusoitossa (Sinfonia: Allegro moderato) nousevat esiin soitinsoolot, puhaltajat trilleineen, viulu pelimannivetoineen, kaikki suorastaan elollistettuina hahmoina. Alakuloisessa Serenatassa oboe laulaa yksinäisestä, mutta kuitenkin onnellisesta paimentytöstä.

Kolmas kohtaus on kolmiosainen: Scherzino on diminutiivisesti leikittelevä ja nojaa näppäriin imitaatiotehoihin, Allegrossa pyörähtelee temperamentikas sooloviulu ja kuvaelman päättää herkkä Andantino, joka lopussa pyrähtää hilpeästi tiehensä.

Puhaltajien signaloimassa Tarantellassa on kiivas taituriote ja tasaisen pulssin ylle limittyy vaarallisen paljon eri suuntaan sätkiviä rytmejä. Trumpetit avaavat näyttävästi Toccatan (Allegro) ja saavat muut puhaltajat ja sooloviulun jammailemaan peräänsä. Viehkeä Gavotti (Allegro moderato) muunnelmineen alkaa kaunissointuisessa pastoraalitunnelmassa, jossa tuntuvat olevan yhtä mieltä.

Variaatioista ensimmäisessä (Allegro moderato) puhallinjoukkoa johtaa ensin oboe ja sitten huilu, joka saa seuraansa käyrätorven ja itsepintaista säestyskuviota kuljettavan fagotin. Toisessa muunnelmassa (Vivo) lavalle marssii kaksi koomikkoa, pasuuna ja perässä kompuroiva kontrabasso. Ronskit otteet ja maanläheinen huumori keskeytyvät hetkeksi kontrabasson soolon ajaksi.

Päättävä menuetti käynnistetään juhlallisissa koraalisävyissä (Molto moderato), pasuunan julistaessa rakkauden voittamattomuutta. Sitten orkesteri tempautuu fellinimäiseen finaalisyöksyyn (Allegro assai) kipunoivine rytmeineen ja terävine trumpettiaksentteineen.

Anna Clyne: PIVOT

Anna Clyne (s. 1980) on opiskellut sävellystä Edinburghin yliopistossa Skotlannissa ja Manhattanin School of Musicissa New Yorkissa. Clyne on yksi tämän hetken kansainvälisesti suosituimpia naissäveltäjiä ja myös kaksi hänen opettajistaan on naissäveltäjiä, Marina Adamia ja kesällä 2022 Suomessa vieraillut Julia Wolfe. Lontoolaissyntyinen Clyne asuu nykyisin USA:ssa.

Clynen taidokkaita ja energisiä teoksia on esitetty runsaasti Suomessa, myös Joensuussa. Vuonna 2021 orkesterille ja jousikvintetille sävelletty PIVOT (~”sarana”) jatkaa tätä linjaa pusertamalla skotlantilaisen kansanmusiikin aiheita amerikkalais-minimalistisen musiikkimoottorin läpi. Kansanmusiikin jousituksiin ja ornamentteihin hän sai opastusta skottilaiselta folkmuusikko Aidan O’Rourkelta.

Clyne kertoo teoksestaan seuraavaa: ”PIVOTia on inspiroinut kokemukseni Edinburghin festivaalilta eri taiteenlajeista. Juuri tuon moninaisuuden olen yrittänyt tavoittaa teoksessani, jossa syntyy saranoita yhdestä kokemuksesta toiseen. Pivot on myös 200 vuotta vanhan kansanmusiikkitilan ja The Royal Oak -pubin aiempi nimi. PIVOT lainaa pätkiä Edinburghin kukista, 1700-luvulta periytyvästä pelimannisävelmästä, joka tunnetaan myös amerikkalaisessa kansanmusiikissa ja rakentaa siten yhteyden Ediburghin ja teoksen kantaesityspaikan St. Louisin välille.

I VIULU
Mariko Matsumoto | konserttimestari
Maaria Leino | vuorotteleva konserttimestari
Heli Untamala
Beata Kavander
Zurabi Gorgiashvili
Lena Marie-Puig

II VIULU
Ilona Piirainen | äänenjohtaja
Elina Jalas | varaäänenjohtaja
Grażyna Wendland-Górzyńska
Pawel Domański
Alina Hiltunen

ALTTOVIULU
Boris Popov | äänenjohtaja
Sławomir Górzyński
Katri Hänninen
Mayya Bondarenko

SELLO
Tommi Wesslund | soolosellisti
Piotr Sobczak | äänenjohtaja
Konstantin Mishukov | varaäänenjohtaja
Claire Lacey

KONTRABASSO
Joel Madetoja | äänenjohtaja
Kari Räsänen | varaäänenjohtaja
Esko Kauppinen

LYÖMÄSOITTIMET
Hannu Porkka | äänenjohtaja

HUILU
Alexander Viazovtsev | äänenjohtaja
René Alvas | varaäänenjohtaja

OBOE
Jonna Staas | äänenjohtaja
Gabriela Dogaru | varaäänenjohtaja

KLARINETTI
Petri Vallius | äänenjohtaja
Selina Lauha | varaäänenjohtaja

FAGOTTI
Lauri Mykrä | äänenjohtaja
Boğaç İpeklioğulları | varaäänenjohtaja

KÄYRÄTORVI
Jussi Järvenpää | äänenjohtaja
Hannu Korkalainen | varaäänenjohtaja

TRUMPETTI
Kyösti Varis | äänenjohtaja
Matti Raijas | varaäänenjohtaja

PASUUNA
Joni Taskinen | äänenjohtaja

JOENSUUN KAUPUNGIN-ORKESTERI

Vastaa kyselyyn ja voita liput Joensuun kaupunginorkesterin konserttiin!

JOENSUUN
KAUPUNGIN-
ORKESTERI